

Česká společnost pro právo životního prostředí

ZPRAVODAJ

Číslo 4/2025

Červenec-srpen 2025

Vážení členové naší Společnosti,

držíte ve svých rukou jubilejní desátý Zpravodaj ČSPŽP (č. 4/2025), který vychází za léto roku 2025 a kterým pokračujeme ve druhém ročníku jeho elektronického vydávání.

V letech 2025 a 2026 si společně připomeneme a oslavíme výročí čtvrtstoletí existence naší Společnosti, stejně jako si Rada vědeckých společností při AV ČR, kde jsme již mnoho let aktivními členy, připomene 35 let existence své. Výročenka RVS zatím vyšla jen v papírové knižní verzi, máme jen tři výtisky.

Velmi znepokojivý zůstává zahraniční vývoj. Máme dva otevřené válčené konflikty na Ukrajině a v Rusku a v Izraeli. Konflikty se neuklidňují, ale naopak dále eskalují, a to spolu tisíci výbuchů, požárů a úniků cizorodých a jedovatých látek. Jsou tak opravdovou katastrofou i pro životní prostředí planety Země.

Jak jsme již avizovali, připravujeme od října 2025 zahájení přednášek českých i zahraničních přednášejících na aktuální environmentálně právní témata, které by probíhaly online vždy v pravidelnou dobu. I Vy nám můžete posílat Vaše nápady na vhodné přednášející a témata.

Jako vždy Vám přinášíme i celou řadu právních a environmentálních aktualit, odkazů, podnětů a judikátů.

S přáním krásných posledních dnů léta roku 2025 a hlavně dosti vláhy

Prof. JUDr. Milan DAMOHORSKÝ, DrSc.
předseda

JUDr. Jakub KANICKÝ
tajemník

Soutěž o Cenu Zdeňka Madara 2025

Vážené členky, vážení členové,

v návaznosti na Plán činnosti pro rok 2025 rozhodlo Představenstvo České společnosti pro právo životního prostředí na svém zasedání konaném dne 28. května 2025 o vyhlášení 2. ročníku soutěže o Cenu Zdeňka Madara. V návaznosti na loňský úspěšný pilotní ročník bychom Vám rádi předali informace o 2. ročníku soutěže a požádali Vás o nominace soutěžních prací.

SOUTĚŽNÍ KATEGORIE: Soutěž o Cenu Zdeňka Madara je pro rok 2025 vyhlášena pouze v kategorii bakalářských, diplomových a disertačních prací zabývajících se právem životního prostředí a úspěšně obhájených v letech 2024 a 2025 na některé z právnických fakult v České republice.

PŘIHLAŠOVÁNÍ: Přihlásit svou úspěšně obhájenou bakalářskou, diplomovou či disertační práci do soutěže mohou sami autoři nebo vedoucí, školitelé či oponenti soutěžní práce nebo členové České společnosti pro právo životního prostředí, a to nejpozději **do 17. října 2025 23:59:59 SEČ** prostřednictvím webového formuláře na adrese Společnosti: <https://www.cspzp.com/cena-zdenka-madara/prihlaska/>.

Prostřednictvím webového formuláře přihlášky je třeba ve stanoveném termínu (do 17. 10. 2025) zaslat také elektronickou verzi soutěžní práce a elektronickou verzi všech posudků k soutěžní práci (posudky vedoucího práce i oponenta či oponentů). Tyto potřebné soubory lze nahrát přímo do webového formuláře přihlášky (v případě technických obtíží prosím odešlete formulář přihlášky

bez souborů a soubory zašlete dodatečně e-mailem na eva.balounova@ilaw.cas.cz). Náležitosti přihlášky tedy jsou: vyplněný přihlašovací formulář, elektronická verze soutěžní práce, elektronická verze všech posudků soutěžní práce, souhlas autora soutěžní práce s přihláškou do soutěže, pokud práci přihlašuje do soutěže osoba odlišná od autora.

HODNOCENÍ: Soutěžní práce bude hodnotit komise ve složení:

- Prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc. (PF UK Praha, předseda ČSPŽP), předseda komise
- doc. JUDr. Jakub Hanák, Ph.D. (PrF MUNI Brno)
- JUDr. Veronika Tomoszková, Ph.D. (PF UP Olomouc)
- JUDr. Eva Balounová, Ph. D., LL.M. (Ústav státu a práva AV ČR)
- JUDr. Jiří Zicha, Ph.D. (UTB Zlín)

Komise bude soutěžní práce hodnotit na základě jejich kvality posuzované dle níže uvedených hodnotících kritérií a také na základě výsledků **ústního kola soutěže**, které se uskuteční online **21. listopadu 2025**. V ústním kole dostanou soutěžící příležitost stručně prezentovat závěry své práce a reagovat na dotazy členů komise. Hodnotícími kritérii pro soutěžní práce jsou: 1) originalita a inovativní přístup, 2) teoretický přínos a praktická využitelnost, 3) metodologická správnost a 4) stylistická a formální úroveň. **Slavnostní vyhlášení laureátů 2. ročníku proběhne 17. dubna 2026 v Praze.**

BLIŽŠÍ INFORMACE: Pokud jste autory práce, která by mohla být do soutěže přihlášena, nebo jste takovou práci vedli či oponovali, budeme Vám vděční, pokud ji do soutěže přihlásíte. Bude-li soutěžní práci přihlašovat někdo jiný než autor/ka (např. vedoucí práce), je třeba k formuláři přihlášky přiložit také souhlas autora/ky soutěžní práce s přihláškou do soutěže (volnou formou, např. kopie e-mailu se souhlasem autora nebo podepsaný a naskenovaný listinný souhlas autora/ky).

V případě jakýchkoli dotazů k soutěži se neváhejte obrátit na organizační tým soutěže nebo přímo na členky a členy Představenstva České společnosti pro právo životního prostředí.

Organizační tým soutěže:

- JUDr. Eva Balounová, Ph.D., LL.M.: eva.balounova@ilaw.cas.cz
- JUDr. Veronika Tomoszková, Ph.D.: veronika.tomoszkova@upol.cz
- JUDr. Jakub Kanický: kanickyj@prf.cuni.cz (technická organizace)

Stane se

Evropský týden udržitelného rozvoje

Ve dnech **20. až 26. září 2025** se uskuteční **Evropský týden udržitelného rozvoje**. Jedná se o celoevropský festival akcí zaměřených na udržitelnost (např. konference, výstavy, workshopy, semináře, filmová promítání, komunitní setkání, dny otevřených dveří a mnohé další aktivity).

V Česku se budou tematicky zaměřené akce konat v prodlouženém termínu od **18. září do 8. října 2025**.

Více informací, včetně seznamu akcí nebo možnosti zaregistrovat Vaši akci, najdete [zde](#).

Novinky v právu životního prostředí

Lex plyn (novela energetického a dalších zákonů)

Dne 25. 6. 2025 byl vyhlášen zákon pracovně označovaný také jako **lex plyn**. Jedná se o obsáhlou novelu několika zákonů. Přinést má kromě dalšího také zrychlení povolovacích procesů pro paroplynové elektrárny (stavby výrobní elektrárny z plynu o celkovém instalovaném výkonu 100 MW), které mají zčásti nahradit kapacitu pro výrobu elektrárny v souvislosti s utlumováním uhelných elektráren. Dosáhnout se toho má mj. zařazením těchto elektráren mezi stavby pro energetickou bezpečnost podle zákona o urychlení výstavby strategicky významné infrastruktury. Takovými stavbami nově budou rovněž stavby výroby elektrárny z obnovitelných zdrojů o celkovém instalovaném výkonu 15 MW a více.

Novela nabývá účinnosti (s výjimkami) 1. 8. 2025.

Zákon č. 223/2025 Sb., kterým se mění zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, je dostupný [zde](#).

Ministerstvo životního prostředí zrušilo závazná stanoviska Správy KRNAP k výstavbě apartmánového komplexu

Ministerstvo životního prostředí zrušilo několik souhlasných závazných stanovisek, která pro účely územního rozhodnutí vydala Správa KRNAP k záměru výstavby apartmánového komplexu Jelení potok v Peci pod Sněžkou. Pražská developerská společnost Bergalm tam chce na cenném území Jelení louky vybudovat boudu s kapacitou 42 lůžek.

Krajský úřad Královéhradeckého kraje v návaznosti na to zahájil přezkumné řízení k přezkumu územního rozhodnutí Městského úřadu Trutnov ze srpna 2024. Není nám známo, jestli bylo přezkumné řízení ke dni uzávěrky tohoto čísla Zpravodaje již skončeno.

Více informací k případu najdete například na webu iRozhlas.

Poradní stanovisko Meziamerického soudu pro lidská práva ve věci změny klimatu a lidských práv

Dne 29. května 2025 vydal a 3. července 2025 zveřejnil **Meziamerický soud pro lidská práva** (IACtHR) **poradní stanovisko** OC-32/25 o „**klimatické nouzi a lidských právech**“, které představuje (spolu s pozdějším poradním stanoviskem Mezinárodního soudního dvora) dosud patrně nejpodrobnější soudní rozbor povinností států v oblasti klimatu a potvrzuje, že ochrana klimatu je neoddělitelně spjata s ochranou lidských práv.

Východiskem celého poradního stanoviska je právo na zdravé (příznivé) životní prostředí (*derecho a un ambiente sano*). Jako jeho součást soud výslovně uznává i **právo na zdravé (příznivé) klima** (*derecho a un clima sano*). Nevratné poškození životního prostředí včetně klimatického systému (*daños irreversibles al clima y al ambiente*) soud vnímá jako porušení imperativních norem mezinárodního práva (*ius cogens*). Na tomto základě soud dospívá k závěru, že státy mají tři základní povinnosti: respektovat, chránit a spolupracovat (*obligación de respeto, obligación de garantía, obligación de cooperación*). Státy musejí vykonávat „posílenou náležitou péči“ (*debida diligencia reforzada*): jejich klimatické politiky mají být ambiciózní, vědecky podložené a proaktivní. Soud současně vyzdvihuje význam procesních pilířů ochrany klimatu – přístup k informacím, veřejnou účast a přístup ke spravedlnosti – a zdůrazňuje, že bez transparentních dat a smysluplného zapojení společnosti nelze přijímat účinná klimatická opatření.

V rovině hmotněprávních povinností by podle poradního stanoviska každý stát měl stanovit právně závazné cíle týkající se emisí skleníkových plynů a průběžně je zpřísnovat v souladu s nejnovějšími vědeckými poznatky. Veřejné financování a jiná opatření by měla být podmíněna přispíváním k naplňování emisních cílů. V oblasti adaptace by podle soudu měly být přijaty a pravidelně aktualizovány národní adaptační plány. Významný je i důraz na ekosystémy: soud podporuje trend uznávání ekosystémů a klimatického systému jako nositelů práv a vyžaduje jejich obnovu a posilování odolnosti.

V procesní rovině by orgány veřejné správy měly rozhodovat na základě nejkvalitnějších a veřejně dostupných dat a současně zohlednit tradiční a domorodé znalosti. Transparentnost se má vztahovat i na toky veřejných peněz určených na klima (klimatické finance) a na pravidelné hodnocení pokroku v mitigaci a adaptaci. Rozhodovací procesy musí být inkluzivní a zohlednit i zájmy zranitelných skupin. Přístup ke spravedlnosti má být usnadněn vhodnými opatřeními, například částečným obrácením důkazního břemene. Státy by rovněž měly chránit osoby podílející se na ochraně klimatu zejména před násilím a šikanózními žalobami (SLAPP).

Vyzdvížena je rovněž spravedlivá tranzice. Klimatická opatření nesmějí prohlubovat chudobu, ale mají sloužit k sociálnímu začlenění. Zvláštní pozornost je třeba věnovat zranitelným skupinám od dětí přes domorodé národy po osoby v chudobě.

[Poradní stanovisko, jeho shrnutí, jakož i další dokumenty jsou dostupné zde.](#)

Předsednictví Rady EU přebírá Dánsko

Od 1. července 2025 náleží na půl roku předsednictví Rady EU **Dánskému království**. Pro ochranu životního prostředí a environmentální politiku to může mít zásadní význam. Předmětem neformálního setkání ve dnech 10.-11. července 2025, kterého se zúčastnili mj. tři dáňští ministři (klimatu, energetiky a veřejných služeb; životního prostředí; zelené tranzice), bylo především:

- » diskuse o postoji EU na konferenci COP30 v Brazílii,
- » diskuse o stavu životního prostředí v Evropě a směřování environmentální politiky EU do roku 2030,
- » diskuse o klimatické politice EU po roce 2030 (zejména přijetí klimatického cíle pro rok 2040) s cílem dosažení klimatické neutrality do roku 2050,
- » přípravy na silnou a jednotnou pozici EU při nadcházejících jednáních OSN o právně závazném nástroji týkajícím se znečištění plasty.

[Tisková zpráva je dostupná zde.](#)

Plán zavádění přírodních kreditů

Evropská komise představila 7. července 2025 nový strategický dokument, tzv. **Plán zavádění přírodních kreditů** (*Roadmap towards Nature Credits*). V něm vysvětluje, jakým způsobem chce zavést systém přírodních kreditů.

Plán vychází z toho, že ekosystémové služby navzdory jejich významu lze v současnosti jen obtížně zpeněžit a nejsou dostatečně zohledněny v signálech tržních cen. To přispívá k nadměrnému využívání přírodních zdrojů a chronickému nedostatku soukromých investic do obnovy a ochrany přírody. Přitom více než polovina celosvětového HDP a dvě třetiny přidané ekonomické hodnoty EU závisí na přírodě a jejích ekosystémových službách.

Přírodní kredity jsou pojaty finanční nástroje, jejichž cílem má být usnadnit investice do činností, které jsou přínosné pro biologickou rozmanitost a přírodu. Přírodní kredity tak mají mobilizovat soukromé financování jako doplněk veřejného financování ochrany biologické rozmanitosti a přírody.

Systém přírodních kreditů by měl fungovat **dvoufázově** – certifikace činnosti příznivé pro přírodu a následné vystavení přírodních kreditů.

Činnost příznivá pro přírodu bude posuzována podle předem stanovených kritérií založených na vědě. Hodnotit se bude návrh činnosti, její realizace, dosažené účinky a dosud očekávané účinky. Vyhoví-li by činnost stanoveným kritériím, bude jí udělena **certifikace**. Certifikaci mají provádět nezávislé certifikační subjekty. Certifikační pravidla mají zajistit důvěru, integritu a transparentnost, jakož i zabránit střetu zájmů a ochránit před „lakováním nazeleno“ (greenwashingem) a dvojím započítáváním.

Činnost příznivá pro přírodu bude v průběhu času monitorována a podle dosažených výsledků budou postupně přidělovány přírodní kredity. **Přírodní kredit** tedy bude jednotka představující výsledek mající příznivé dopady na přírodu, odvozený od certifikované a nezávisle ověřené činnosti a kvantifikovaný pomocí uznávané metriky nebo ukazatele biologické rozmanitosti.

Přírodní kredity budou **obchodovatelné**, a tedy zpeněžitelné. Komise uvádí, že kupujícími přírodních kreditů budou moci být společnosti v navazujících odvětvích (např. zemědělsko-potravinářské společnosti), finanční instituce,

veřejné subjekty nebo občané, zejména v rámci dobrovolných příspěvků, veřejných zakázek nebo místních systémů sdílení přínosů.

Plán počítá se zřizováním transparentních registrů přírodních kreditů. Mají být vytvořena jasná pravidla pro vlastnictví, registraci, převod kreditů, nezávislé ověřování, jakož i odpovědnost spojenou s nesplněním nebo zrušením opatření majícího příznivé dopady na přírodu.

Plán počítá s postupným vytvářením rámce pro přírodní kredity v období **2025 až 2027**. Podle Plánu zřídí Evropská komise ještě v roce 2025 expertní skupinu pro přírodní kredity. Osloví také mezinárodní partnery, mimo jiné v rámci příprav na 17. konferenci smluvních stran Úmluvy o biologické rozmanitosti. Již na počátku roku 2026 chce Komise přijmout první metodiky uhlíkového zemědělství v rámci pohlcování uhlíku a uhlíkového zemědělství s povinnými vedlejšími přínosy pro biologickou rozmanitost. V roce 2027 Komise vyzve expertní skupinu, aby poskytla své odborné znalosti ohledně vytváření rámců správy pro přírodní kredity se zvláštním zřetelem na drobné zemědělce a malé a střední podniky.

Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Plán zavádění přírodních kreditů – je dostupné [zde](#).

Přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2025

Evropská komise po třech letech v červenci 2025 zveřejnila výsledky dalšího přezkumu provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2025 (**Environmental Implementation Review 2025**). Přezkum představuje hodnocení toho, jak se jednotlivým členským státům i Evropské unii jako celku daří naplňovat environmentální legislativu a jaká jsou slabá místa implementace.

Pokud jde konkrétně o Česko, závěry přezkumu jsou takové, že navzdory určitému pokroku, zejména v oblasti zlepšení environmentální infrastruktury, vykazuje Česko stále nevyrovnané výsledky při účinném provádění environmentálních politik, a to především z důvodu přetrvávajících mezer v oblasti správy (*governance*).

Česko sice ukazuje intenzivnější snahu o přechod na oběhové hospodářství, účinnost využívání zdrojů však zůstává výrazně pod průměrem EU a rámcový dokument *Cirkulární Česko 2040* je třeba urychleně uvést do praxe. Česká

republika je vystavena riziku nesplnění cíle pro rok 2035, kterým je ukládání na skládky maximálně 10 % komunálního odpadu, a nedošlo k žádnému pokroku v odklonu opětovně použitelných a recyklovatelných odpadů od spalování.

Česko musí zintenzivnit své úsilí o dosažení nulového znečištění. Pokud jde o průmyslové látky znečišťující ovzduší, vykazuje šestou nejvyšší úroveň škod v EU a je na čtvrtém místě v intenzitě emisí. Pokud jde o průmyslové emise těžkých kovů do vody, má desáté nejvyšší množství emisí v EU a je také na desátém místě v intenzitě emisí. Pokud jde o kvalitu vody, ekologický a chemický stav povrchových a podzemních vodních útvarů v České republice se zhoršuje. V oblasti dekarbonizace dopravního sektoru nebyl zaznamenán žádný pokrok.

Mezera v investicích (*investment gap*) České republiky činí přibližně 2,3 miliardy EUR ročně, což odpovídá přibližně 0,82 % HDP (což je mírně nad průměrem EU ve výši 0,77 %).

V oblasti environmentální správy existuje prostor pro další zlepšení přístupu dotčené veřejnosti k soudům ve věcech životního prostředí na národní úrovni, a to zejména odstraněním praktických překážek, jako jsou nadměrné náklady. Česká republika by měla zveřejňovat podrobnější informace o procesech projektového posuzování vlivů na životní prostředí (EIA) a strategického posuzování vlivů na životní prostředí (SEA), včetně informací o možnostech účasti veřejnosti a zveřejnění konečných rozhodnutí, a poskytovat údaje o průměrné délce jednotlivých kroků procesu EIA.

Sdělení Komise – Přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí 2025 je dostupné [zde](#).

Zpráva o zemi – Česko je dostupná [zde](#).

Rozhodnutí o výjimkách podle ZOPK jako podklad pro vydání povolení k nakládání s vodami

Krajský soud v Brně v rozsudku ze dne 18. 6. 2025, č. j. 31 A 22/2025-194, řešil otázku, zda rozhodnutí o výjimce ze zákazů ve zvláště chráněných územích a o výjimce ze zákazů u památných stromů a zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů (§ 43 a § 56 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, „ZOPK“) musí být vydána a být v právní moci před vydáním vodoprávního rozhodnutí – povolení k nakládání s vodami [§ 8 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon)].

Soud dospěl k závěru, že pokud může nakládání s vodami, které má být povoleno, vést k porušení zákazů podle ZOPK vyžadujících výjimku, jsou nezbytným **podkladem pro vydání povolení k nakládání s vodami** pravomocná rozhodnutí o výjimkách podle § 43 a § 56 ZOPK. Bez pravomocných rozhodnutí o výjimkách tedy nelze zákonně vyhovět žádosti o povolení k nakládání s vodami.

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 18. 6. 2025, č. j. 31 A 22/2025-194, je dostupný zde.

Ludes a ostatní proti Francii: Francie trestním stíháním klimatických aktivistů neporušila jejich svobodu projevu

Evropský soud pro lidská práva se zabýval případem ekologických aktivistů, kteří se zúčastnili celostátní kampaně v únoru 2019. Její součástí bylo sundání oficiálního portréту francouzského prezidenta na radnicích po celé zemi, aby se upozornilo na tvrzenou nečinnost státu tváří v tvář změně klimatu. Aktivisté si portréty ponechali a následně je odmítali vrátit. Na základě toho byli aktivisté odsouzeni pro trestný čin krádeže spáchaný ve spolupachatelství. Proti tomu aktivisté brojili především s argumentem, že odsouzení za krádeže představovalo zásah do výkonu jejich práva na **svobodu projevu** podle čl. 10 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Evropský soud pro lidská práva porušení svobody projevu v této věci neshledal. Uvedl, že obecně musela být svobodě projevu stěžovatelů poskytnuta přiměřená úroveň ochrany, a to s ohledem na předmět sdělení, který byl ve veřejném zájmu.

V této konkrétní věci se však aktivisté cíleně **rozhodli svou aktivitu založit na spáchání trestného činu**. V důsledku toho bylo třeba na stíhání a vyšetřovací opatření, na něž si stěžovatelé stěžovali, pohlížet **nikoliv jako na opatření, která by měla ochromující účinek na vyjádření jejich poselství**, ale naopak jako na nedílnou součást jejich komunikační strategie.

Vnitrostátní soudy se zároveň pečlivě vypořádaly s vyvažováním zájmu na ochraně svobody projevu na straně jedné a zájmem na účinném předcházení trestné činnosti na straně druhé. Proto Evropský soud pro lidská práva neshledal porušení Úmluvy.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 3. 7. 2025, *Ludes a ostatní proti Francii*, stížnosti č. 40899/22, 41621/22 a 42956/22, je dostupný zde.

INTERZERO: požadavky unijního práva na kolektivní systémy rozšířené odpovědnosti výrobců

Slovinsko přijalo novou právní úpravu týkající se mimo jiné rozšířené odpovědnosti výrobců a kolektivních systémů pro vybrané výrobky. Několik slovinských právnických a fyzických osob (včetně společnosti INTERZERO) se obrátilo na slovinský Ústavní soud s návrhem na přezkum ústavnosti nové právní úpravy. Slovinský Ústavní soud v rámci toho požádal Soudní dvůr Evropské unie o rozhodnutí o předběžné otázce.

Soudní dvůr dospěl k závěru, že provozovatelé kolektivních systémů rozšířené odpovědnosti výrobců budou podle povahy své činnosti zpravidla poskytovateli **služeb obecného hospodářského zájmu** (*services of general economic interest*). Pro ty obecně vyplývá z unijního práva zvláštní režim.

Při stanovování konkrétní podoby fungování kolektivního systému ve vnitrostátním právu náleží členským státům **široký prostor pro uvážení**.

Za předpokladu dodržení zásady proporcionality proto není unijním právem zcela vyloučena vnitrostátní právní úprava, která:

- » umožňuje fungování pouze jednoho (monopolního) kolektivního systému pro dané výrobky;
- » vyžaduje fungování kolektivního systému na neziskovém základě;
- » stanoví, že výrobci, na které se vztahuje rozšířená odpovědnost výrobců a kteří uvádějí na trh alespoň 51 % celkového množství výrobků stejné kategorie, musí kolektivní systém zřídit a držet v něm podíly;
- » stanoví, že společníky provozovatele kolektivního systému mohou být pouze výrobci na daném trhu;
- » zakazuje výrobcům provádět sběr a zpracování odpadu a zakazuje propojení mezi kolektivním systémem a výrobcí na straně jedné a osobami, které sbírají a zpracovávají odpad, na straně druhé;
- » stanoví povinnost kolektivního plnění rozšířené odpovědnosti výrobců (vylučuje možnost individuálního plnění).

Rozsudek Soudního dvora ze dne 10. července 2025, *INTERZERO*, C-254/23, je dostupný zde.

Třetí dobrovolný národní přezkum plnění cílů Agendy 2030 (SDGs)

Ve dnech 14. až 23. července 2025 proběhlo v sídle OSN v New Yorku Politické fórum na vysoké úrovni (HLPF), nejvýznamnější globální akce k udržitelnému rozvoji.

Česká republika v rámci něj dne 21. července 2025 představila výsledky svého třetího dobrovolného národního přezkumu plnění cílů Agendy 2030, zejména cílů udržitelného rozvoje (SDGs). Z přezkumu vyplývá, že Česko postoupilo v plnění deseti SDGs, zatímco šest SDGs spíše stagnuje. Pozitivní vývoj potvrzuje i tzv. SDG index za rok 2025, kde se Česko umístilo na 10. příčce ze 167 hodnocených států světa.

Třetí dobrovolný národní přezkum Agendy 2030 je dostupný zde.

Tisková zpráva Ministerstva životního prostředí je dostupná zde.

Poradní stanovisko Mezinárodního soudního dvora o povinnostech států v oblasti změny klimatu

Dne 23. července 2025 vydal Mezinárodní soudní dvůr poradní stanovisko ve věci povinností států v oblasti změny klimatu (*Obligations of States in respect of Climate Change*).

Mezinárodní soudní dvůr posuzoval na žádost Valného shromáždění OSN dvě široké otázky:

1. Jaké jsou povinnosti států podle mezinárodního práva k zajištění ochrany klimatického systému a dalších složek životního prostředí před antropogenními emisemi skleníkových plynů pro státy a pro současné i budoucí generace?
2. Jaké jsou právní následky porušení těchto povinností pro státy, pokud některý stát svým konáním nebo opomenutím způsobil značné škody na klimatickém systému a jiných složkách životního prostředí?

Pokud jde o první otázku, stojí za povšimnutí, že podle Mezinárodního soudního dvora povinnosti států v oblasti změny klimatu neplynou pouze z **mezinárodních smluv zaměřených na ochranu klimatu**, ale také z **dalších mezinárodních smluv** (např. Vídeňská úmluva na ochranu ozonové vrstvy, Úmluva o biologické rozmanitosti, Úmluva OSN o boji proti desertifikaci, Úmluva OSN o mořském

právu) a rovněž z **mezinárodního obyčejového práva** (zejména povinnost náležité péče k předcházení vážným škodám na klimatickém systému a jiných složkách životního prostředí v důsledku činností prováděných v rámci jurisdikce daného státu nebo pod jeho kontrolou; povinnost spolupráce s ostatními státy v dobré víře). To je klíčové mj. v kontextu odstoupení USA od Pařížské dohody.

Povinnosti státům plynou rovněž z **mezinárodního práva lidských práv**. Soud výslovně dospěl k závěru, že podle mezinárodního práva je lidské právo na čisté, zdravé a udržitelné životní prostředí (*right to a clean, healthy and sustainable environment*) nezbytné pro výkon dalších lidských práv. Pokud tedy státy mají povinnost chránit některá lidská práva, je v tom zahrnut i požadavek na ochranu práva na čisté, zdravé a udržitelné životní prostředí v rozsahu nezbytném pro výkon daného lidského práva.

Porušení jakékoli povinnosti státu v oblasti změny klimatu představuje **mezinárodně protiprávní jednání** (*internationally wrongful act*), za které tento stát nese odpovědnost. Jako příklady oblastí, v nichž může dojít porušení povinností států podle mezinárodního práva, soud uvádí mj. výrobu (těžbu) fosilních paliv, spotřebu fosilních paliv, udělování licencí na průzkum fosilních paliv nebo poskytování dotací na fosilní paliva. To neznamená, že např. těžba nebo spotřeba fosilních paliv je bez dalšího v rozporu s mezinárodním právem, je však nezbytné poměřovat tyto činnosti s povinnostmi státu plynoucími z mezinárodního práva (včetně zohlednění principu společné, ale diferencované odpovědnosti států).

V případě porušení povinnosti státu v oblasti změny klimatu se potenciálně mohou uplatnit všechny právní následky (sankce) známé v oblasti mezinárodního práva odpovědnosti států, zejména:

- (a) povinnost **ukončit** protiprávní konání nebo opomenutí, pokud trvají;
- (b) povinnost **poskytnout záruky a ujištění**, že se protiprávní konání nebo opomenutí nebude opakovat, pokud to okolnosti vyžadují; a
- (c) povinnost **nahradit škodu** poškozeným státům formou restituce (uvedení v předešlý stav), kompenzace (peněžitá náhrada) nebo satisfakce (zadostiučinění) za předpokladu, že jsou splněny obecné podmínky práva odpovědnosti států, včetně toho, že lze prokázat dostatečně přímou a určitou příčinnou souvislost mezi protiprávním jednáním a škodou. Restituce může mít podobu např. obnovy ekosystémů a biologické rozmanitosti. Na překážku kompenzace, tj. peněžitě náhrady, není, že nelze zcela přesně vyčíslit způsobenou škodu; výši kompenzace lze určit na základě spravedlivého uvážení. Satisfakce může mít formu

např. vyjádření lítosti, formální omluvy, veřejného uznání nebo prohlášení, případně vzdělávání společnosti o změně klimatu.

Několik států upozorňovalo, že vzestup hladiny moře představuje také významnou hrozbu pro územní celistvost, a tedy i pro samotnou **státnost** malých ostrovních států. Podle názoru Mezinárodního soudního dvora však zmizení jedné ze složek státu (území) po jeho vzniku nemusí nutně znamenat ztrátu jeho státnosti.

Přestože poradní stanovisko není formálně právně závazné, nelze pochybovat o tom, že může značným způsobem ovlivnit právní vývoj včetně soudních sporů nejen v oblasti klimatické litigace. Jedná se o další významný dokument mezinárodního soudního orgánu osvětlující povinnosti států v oblasti změny klimatu. Srovnajte také např. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Verein KlimaSeniorinnen Schweiz* (jeho anotaci naleznete ve [Zpravodaji č.2/2024](#)), poradní stanovisko Mezinárodního tribunálu pro mořské právo (jeho anotaci naleznete ve [Zpravodaji č. 3/2024](#)) nebo poradní stanovisko Meziamerického soudu pro lidská práva (jeho shrnutí naleznete v tomto Zpravodaji výše).

[Poradní stanovisko Mezinárodního soudního dvora, jakož i další související dokumenty najdete zde.](#)

Plán odpadového hospodářství ČR 2025–2035

Dne 23. 7. 2025 vláda schválila Plán odpadového hospodářství České republiky na období 2025–2035, jehož návrh připravilo Ministerstvo životního prostředí.

Plán definuje dlouhodobou vizi směřování odpadového hospodářství ČR. Kromě analytické, závazné a směrné části obsahuje nově také ekonomickou analýzu, z níž vyplývá potřeba investic do odpadového hospodářství až v částce 159 mld. Kč. Plán zahrnuje také program předcházení vzniku odpadů a program předcházení vzniku potravinového odpadu.

Priority vymezuje Plán takto: *„Odpadové hospodářství má přispívat vysokou měrou k oběhovému hospodářství. V následujících letech se Česká republika zaměří na předcházení vzniku odpadů, prodlužování životnosti výrobků, minimalizaci plýtvání, ochranu kritických surovin, recyklaci a využití odpadů, nahrazování primárních surovin druhotnými. Část přírodních zdrojů bude nahrazena materiály z recyklace odpadů, tj. recykláty.“*

[Tisková zpráva Ministerstva životního prostředí včetně Plánu odpadového hospodářství České republiky na období 2025–2035 je dostupná zde.](#)

Zákon o urychlení využívání obnovitelných zdrojů energie

Byl přijat nový zákon č. 249/2025 Sb., o urychlení využívání některých obnovitelných zdrojů energie a o změně souvisejících zákonů (zákon o urychlení využívání obnovitelných zdrojů energie). Zákon nabývá účinnosti 1. 8. 2025.

Zákon je transpozicí některých nových ustanovení směrnice RED III (směrnice 2018/2001 ve znění směrnice 2023/2413), která mají za cíl urychlit využívání obnovitelných zdrojů energie (OZE). Za tím účelem zákon zavádí zvláštní postupy týkající se záměrů pro využití OZE povolovaných:

- a) v tzv. akceleračních oblastech,
- b) mimo akcelerační oblasti.

Akcelerační oblasti se budou vymezovat v rámci tzv. **nezbytných oblastí**. Nezbytné oblasti vymezí vláda v Politice územního rozvoje ČR (PÚR) s ohledem na potenciál pro výrobu energie z OZE v rozsahu významném pro splnění vnitrostátních příspěvků ČR k celkovému cíli EU v oblasti OZE stanovených Vnitrostátním plánem ČR v oblasti energetiky a klimatu. Nezbytné oblasti jsou v současnosti vymezeny pro využívání fotovoltaické energie a energie větru (změna č. 9 PÚR účinná od 1. 3. 2025).

Akcelerační oblasti je následně možné vymezit v nezbytných oblastech jako plochy nebo koridory v územním rozvojovém plánu, zásadách územního rozvoje nebo územním plánu. Při vymezování akceleračních oblastí se mají upřednostnit umělé a zastavěné plochy. Akcelerační oblasti nebude možné vymezit v evropsky významných lokalitách, ptačích oblastech, zvláště chráněných územích a na územích, která stanoví vláda nařízením (mimo jiné z důvodu ochrany životního prostředí).

Pro každou akcelerační oblast se až na výjimky současně bude vydávat **územní opatření o podmínkách a zmírňujících opatřeních** pro povolení, provedení nebo užívání záměrů OZE, sloužících k zajištění ochrany veřejných zájmů (mj. životního prostředí).

K návrhu územně plánovací dokumentace, která obsahuje návrh na vymezení akcelerační oblasti, jakož i k návrhu územního opatření, se bude vždy zpracovávat **vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území**. Návrh územního opatření připraví projektant oprávněný zpracovat územně plánovací dokumentaci společně s osobami s autorizací podle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí a zákona o ochraně přírody a krajiny, které navrhnou podmínky a zmírňující opatření. Návrh územního opatření přezkoumá krajský úřad (jako orgán příslušný k vydání jednotného environmentálního stanoviska) a uplatní

k němu stanovisko, jehož součástí budou podmínky a zmírňující opatření k zajištění mj. ochrany životního prostředí.

Jednotné environmentální stanovisko (JES) pro záměry pro využití OZE v akceleračních oblastech bude vydávat krajský úřad. Závazné podmínky a zmírňující opatření pro záměr však budou vyplývat především z územního opatření. Proto se již ani jako součást JES zásadně nebudou vydávat správní úkony, pro které krajský úřad svým stanoviskem uplatnil požadavky ve fázi vymezování akcelerační oblasti; půjde o správní úkony ve vztahu k ochraně významných krajinných prvků, volně žijících ptáků, jeskyní, krajinného rázu, zvláště chráněných druhů živočichů a rostlin a zájmů chráněných lesním zákonem (ne však odnětí). Výjimkou budou případy změny okolností ve smyslu § 3 stavebního zákona, např. nový výskyt zvláště chráněného druhu živočicha, pro který bude nezbytné stanovit dodatečné podmínky nebo zmírňující opatření (ta však nebudou smět být v rozporu s územním opatřením). Naopak např. souhlas s odnětím půdy ze zemědělského půdního fondu nebo rozhodnutí o odnětí pozemků plnění funkcí lesa (či o omezení využívání pozemků pro plnění funkcí lesa) se budou vydávat jako součást JES.

Bude-li se jednat o záměr, který by jinak podléhal **posuzování vlivů na životní prostředí (EIA)**, bude záměr podléhat posouzení vlivů pouze tehdy, pokud o tom krajský úřad vydá rozhodnutí. Takové rozhodnutí vydá krajský úřad tehdy, pokud by záměr vyžadoval mezistátní posouzení vlivů nebo pokud bude vysoce pravděpodobné, že záměr povede k významným nepříznivým vlivům na životní prostředí nebo veřejné zdraví, které nebyly zjištěny při pořizování územního opatření a které nelze vyloučit dodatečnými podmínkami a zmírňujícími opatřeními. Bude-li se provádět posouzení vlivů záměru, dojde k obligatorní integraci EIA a JES.

Při povolování záměrů pro využití OZE **mimo akcelerační oblasti** se nevydává stanovení odchýlného postupu ve vztahu k usmrcování nebo vyrušování volně žijících ptáků ani povolení výjimky ve vztahu k rušení, zraňování nebo usmrcování zvláště chráněných druhů živočichů, pokud žadatel navrhne podmínky a zmírňující opatření, které zajistí dostatečnou ochranu. Další instituty pro urychlení využívání OZE mimo akcelerační oblasti byly již dříve zavedeny do jiných zákonů (např. stavební zákon, energetický zákon).

Přijatý zákon novelizuje také zákon o podporovaných zdrojích energie a zavádí nový **poplatek za výrobu elektřiny ve výrobně elektřiny využívající energii větru**. Výnos z poplatku bude příjmem obce, na jejímž území bude výroba elektřiny umístěna, a to nejen v akceleračních oblastech, ale i mimo ně. Poplatek

má představovat motivační prvek pro obce. Má představovat minimální standard příjmu obce. Není tedy vyloučeno, aby si obec s žadatelem (developerem) ujednala i další plnění nad rámec poplatku, např. v plánovací smlouvě.

Zákon obsahuje i řadu dalších novinek a změn, které mohou mít významný vliv na ochranu životního prostředí a které zde z důvodu omezeného rozsahu aktuality neuvádíme.

[Zákon č. 249/2025 Sb., o urychlení využívání některých obnovitelných zdrojů energie a o změně souvisejících zákonů \(zákon o urychlení využívání obnovitelných zdrojů energie\), je dostupný zde.](#)

Velká novela lesního zákona

S účinností převážně k 1. lednu 2026 dochází k mimořádně rozsáhlé novele zákona č. 289/1995 Sb., o lesích (lesní zákon). Mezi deklarované hlavní cíle novely patří především zjednodušení a aktualizace práv a povinností vlastníků lesů, posílení vlastnického principu a principu odpovědnosti, posílení ochrany sousedních lesních majetků, aktualizace problematiky nakládání s lesy ve vlastnictví státu, zefektivnění a posílení odborného výkonu státní správy lesů, revize ukotvení a náplně činností Národního lesnického institutu a odborného lesního hospodáře, implementace cílů Státní lesnické politiky pro oblast adaptace lesů na změnu klimatu, změna výpočtu poplatku za odnětí pozemků určených plnění funkcí lesa, vytvoření právního rámce pro poskytování podpory vlastníků lesa z titulu poskytování ekosystémových služeb, přesun některých ustanovení lesního zákona do vyhlášek či naopak, uvedení do souladu s občanským zákoníkem v oblasti nájmu a pachtu, jakož i další změny, jejichž potřeba vyplynula z dosavadní praxe.

Novela obsahuje více než 200 novelizačních bodů (část z nich je legislativně-technické povahy). Přinášíme přehled alespoň některých významných změn:

Zpřesňuje se vymezení **pozemků určených k plnění funkcí lesa**.

Zpřesňují se pravidla pro **nakládání s lesy ve vlastnictví státu** a pro přenechání hospodaření ve státním lese tak, aby lépe odpovídala situacím, s nimiž se potýká praxe.

Od roku 2028 se budou údaje o **kategoriích lesů** evidovat v neveřejném informačním systému kategorizace lesů, který bude informačním systémem veřejné správy spravovaným Národním lesnickým institutem. Kategorie lesů

budou zároveň vedeny veřejně jako účelové územní prvky v základním registru územní identifikace, adres a nemovitostí (RÚIAN).

Do kategorie **lesů ochranných** se zařazují také lesy v nově definovaném alpínském lesním vegetačním stupni.

Lesy zvláštního určení přímo ze zákona (*ex lege*) budou nově také lesy na území prvních zón chráněných krajinných oblastí, národních přírodních památek, přírodních rezervací a přírodních památek (doposud se jimi mohly stát pouze rozhodnutím orgánu státní správy lesů, tj. *ex actu*); *ex lege* budou lesy zvláštního určení nově i lesy na území kulturních památek a národních kulturních památek a na pozemcích, které jsou objekty důležitými pro obranu státu podle zákona o zajišťování obrany České republiky („vojenský les“). *Ex actu* mohou být nově do kategorie lesů zvláštního určení zařazeny také lesy v druhých zónách chráněných krajinných oblastí, evropsky významných lokalitách, ptačích oblastech a smluvně chráněných územích.

Zcela se ruší institut **lesů pod vlivem imisí**.

Zcela se ruší povinnost vlastníků lesních pozemků a jiných pozemků oznámit orgánu státní správy lesů **vznik nájmu, podnájmu nebo výpůjčky** lesních nebo jiných pozemků, jestliže trvají nebo mají trvat méně než pět let.

Rozšiřuje se okruh **staveb**, které lze umístit na pozemcích určených k plnění funkcí lesa bez odnětí (zejména stavby za účelem zadržování vody v krajině, jejichž celková rozloha včetně zatopené plochy nepřesáhne 1000 m², a stavby pro výkon práva myslivosti, které jsou drobnými stavbami podle stavebního zákona, a objekty a zařízení sloužící hospodaření v lese).

Zcela se mění **způsob výpočtu poplatku za odnětí**. Opouští se dosavadní vazba na průměrnou cenu dřeva na pni, která různě roste, ale i klesá, ačkoli sociálně ekonomická hodnota lesů dlouhodobě roste. Namísto toho se bude nově vycházet ze základního poplatku 39 000 Kč/ha, jehož výše je fixní a stanovená přímo zákonem (pro srovnání: dosavadní výpočet pro rok 2025 vycházel z průměrné ceny dřeva na odvozním místě 1 106 Kč/m³ a z průměrné produkce 6,3 m³/ha, tj. „základní poplatek“ by hypoteticky vycházel na 6 967,8 Kč/ha). Základní poplatek se dále modifikuje pomocí až tří koeficientů zohledňujících různé charakteristiky a ekosystémové služby lesů. Nejprve se stanoví výše poplatku pro jednotlivé jednotky prostorového rozdělení lesa, celková výše poplatku za odnětí bude součtem výše poplatků pro jednotlivé jednotky prostorového rozdělení lesa.

Poplatek za odnětí se již nebude stanovovat jako součást rozhodnutí o odnětí (resp. jednotného environmentálního stanoviska), nýbrž o něm bude orgán státní správy lesů rozhodovat samostatně po zahájení realizace odnětí. Vytváří se podobný právní rámec jako v případě odnímání půdy ze zemědělského půdního fondu.

V rámci **obecného užívání lesů** novela zpřesňuje, že je zakázáno se pohybovat mimo lesní cesty a vyznačené trasy jinak než pěšky (tj. nejen na kole, na koni, na lyžích nebo na saních). Doplnuje se zákaz poškozovat upravenou lyžařskou trasu. Provádět pastvu nebo výběh hospodářských zvířat v lese nebo jejich průhon lesními porosty již nebude obecně zakázané, ale bude možné pouze po předchozím písemném souhlasu vlastníka lesa. Vlastník lesa může nově povolit výjimku ze zákazu rozdělovat nebo udržovat otevřené ohně i do vzdálenosti 50 m od okraje lesa.

Doplnuje se, že **organizované akce** (sportovní, kulturní nebo jiné společenské) v lese vyžadují nejen písemné oznámení obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností (příp. krajskému úřadu, pokud akce přesahuje obvod obce s rozšířenou působností), ale rovněž písemný souhlas vlastníka lesa. V návaznosti na to se ruší pravomoc orgánů státní správy lesů stanovit podmínky pro konání organizované akce.

Za zajištění dodržení **zákazu jezdit a stát s motorovými vozidly** v lesích nově odpovídá také provozovatel motorového vozidla (tj. nejen řidič). To by mělo alespoň zčásti zabránit obcházení zákona poukazem na osobu blízkou.

Na podkladě nových vědeckých poznatků byla doložena původnost **modřínu opadavého** na území ČR (srov. např. [článek v č. 4/2024 časopisu Ochrana přírody](#)). Proto se ruší požadavek na zvláštní posouzení jeho zavádění jako nepůvodního druhu lesní dřeviny při schvalování oblastních plánů rozvoje lesů a lesních hospodářských plánů.

Zavádí se zákonný rámec tzv. **typologického systému lesů**. Lesnická typologie je důležitým podkladem pro plánování a rozhodování v rámci hospodaření v lesích. Typologický systém je již nyní částečně upraven v § 4 až 6 vyhlášky č. 298/2018 Sb., avšak bez jasného zákonného rámce. Novela předpokládá vydání nové, samostatné vyhlášky pro stanovení podrobností o zařazování pozemků do systému. Zařazování pozemků do systému bude provádět Národní lesnický institut. Zařazení bude závazné pro vlastníka lesa, zpracovatele oblastního plánu rozvoje lesů, lesního hospodářského plánu a lesní hospodářské osnovy. Od roku 2028 bude Institut evidovat údaje typologického systému v informačním systému lesnické typologie jako neveřejném informačním systému veřejné správy

a zároveň budou veřejně vedeny jako účelové územní prvky v základním registru územní identifikace, adres a nemovitostí (RÚIAN).

Novela zavádí pojem „**lesní hospodářský celek**“ jako souhrnné označení pro lesy ve vlastnictví jednoho vlastníka, případně v užívání a požívání jednoho držitele práva les užívat a požívat za účelem hospodaření v lese, pro které se zpracovává jeden lesní hospodářský plán.

Závazným ustanovením lesních hospodářských plánů bude pro nestátní lesy již jen maximální celková výše těžeb. Pouze pro státní lesy bude i nadále závazným ustanovením také minimální podíl melioračních a zpevňujících dřevin při obnově lesního porostu a minimální plošný rozsah výchovných zásahů v lesních porostech do 40 let věku. Právo na částečnou úhradu zvýšených nákladů na výsadbu minimálního podílu melioračních a zpevňujících dřevin vůči státu proto bude náležet již jen organizačním složkám státu a právníckým osobám, kterým je svěřeno nakládání se státními lesy.

Novela ruší povinnost zpracování lesních hospodářských plánů pro drobné **státní lesy o výměře menší než 50 ha**. Zpracování lesních hospodářských plánů proto bude povinné pro lesní hospodářské celky o výměře větší než 50 ha bez ohledu na to, zdali jde o státní nebo nestátní lesy.

Zcela odlišně než dosud se upravuje **proces schvalování návrhů lesních hospodářských plánů** orgánem státní správy lesů (mj. v reakci na šetření veřejného ochránce práv, který dosavadní právní úpravu shledal nevyhovující, protože neumožňovala účinnou nápravu nezákonného schválení plánu). Návrh plánu bude nově schvalován ve správním řízení. Před zahájením řízení o schválení plánu může orgán státní správy lesů svolat základní šetření, před schválením svolá závěrečné šetření (instituty dosud upravené pouze v § 11 vyhlášky č. 84/1996 Sb.). Účastníky řízení o schválení plánu budou pouze vlastník lesa a zpracovatel plánu. Orgán státní správy lesů zveřejní informaci o tom, že bylo zahájeno řízení o schválení plánu, a určí lhůtu, ve které mohou osoby, jejichž práva, právem chráněné zájmy nebo povinnosti mohou být přímo dotčeny, a dotčené orgány uplatnit připomínky. Proti rozhodnutí o (ne)schválení je řádným opravným prostředkem odvolání (již ne námitky). Za podmínek stanovených správním řádem bude nově možné i vést přezkumné řízení nebo obnovu řízení.

Novela zavádí povinnost vlastníků lesů informovat do 30 dnů orgán státní správy lesů o tom, že jejich **vlastnictví** pokleslo pod 50 ha nebo přesáhlo 50 ha, aby bylo zřejmé, jestli dotčený vlastník stále nebo naopak nově má či nemá povinnost mít zpracovaný lesní hospodářský plán.

Zpracování **lesních hospodářských osnov** pro všechny lesy, pro které není a nemusí být zpracován lesní hospodářský plán, bude od roku 2027 zadávat Národní lesnický institut namísto obecních úřadů obcí s rozšířenou působností. Institut bude zpracované osnovy zároveň přebírat a uveřejňovat způsobem umožňujícím dálkový přístup. Osnovu tedy již nebude protokolárně přebírat vlastník lesa. Souhlas orgánu ochrany přírody se bude vydávat k převzetí osnovy Institutem.

Zcela se od roku 2027 ruší **závazná ustanovení lesních hospodářských osnov**. Praxe ukázala, že pro drobné vlastníky lesů je pro správné hospodaření v lese důležitější motivační prvek v podobě dotací.

Aktualizují se **povinnosti při hospodaření v lesích**, aby lépe odpovídaly současným potřebám a prioritám (např. pokud jde o podmínky použití reprodukčního materiálu lesních dřevin k umělé obnově lesa a k zalesňování, povinnosti při obnově a výchově lesních porostů, při těžbě dříví). Dosavadní pojem „zakmenění“ je nahrazen novým pojmem „zápoj“ (je zakázáno snižovat úmyslnou těžbou zápoj porostní skupiny pod 6 desetin plného zápoje). Lhůty pro zalesnění/obnovu holin a pro zajištění lesních porostů na nich se prodlužují ze 2 a 7 let na 5 a 10 let.

Oplocovat je možné nově také semenné sady (ochrana produkce kvalitního reprodukčního materiálu) a přezimovací obůrky (předcházení škodám zvěří v zimním období).

Povinnosti k ochraně lesa má nově i **vlastník vytěženého dřeva**, pokud není vlastníkem lesa. Smlouvy o dílo mezi vlastníkem lesa a osobou nabízející lesnické práce proto již nebudou muset obsahovat ustanovení o přechodu povinností v ochraně lesa z vlastníka lesa na vlastníka dřeva, toto bude platit ze zákona.

Předchozí oznamovací povinnosti bude podléhat vznik souvislé holiny vzniklé **těžbou** nahodilou až od výměry větší než 1 ha (dosud 0,2 ha). Rozvolňuje se zákaz provádět těžbu mytní úmyslnou v lesních porostech lesa vysokého (dříve zakázáno v porostech mladších 80 let, nově 60 let).

V lesích **bez lesního hospodářského plánu** bude možné provádět těžbu do 50 m³ za kalendářní rok bez vyjádření odborného lesního hospodáře. Má-li těžba limit překročit, bude možné ji provést jen s písemným vyjádřením odborného lesního hospodáře a v součinnosti s ním a nebude se o ní vyrozumívat orgán státní správy lesů. Tímto se nahrazuje dosavadní limit 3 m³ na 1 ha lesa za kalendářní rok.

Opatření odchylná od zákona (části první hlav třetí a páté) ve prospěch účelového **hospodaření v lesích ochranných a v lesích zvláštního určení** bude možné přijmout pouze správním rozhodnutím (nikoli v lesních hospodářských plánech a osnovách jako dosud).

Mezi povinnosti **odborného lesního hospodáře** nově patří také monitoring škod způsobených zvěří a pastvou. Zdůrazňuje se povinnost průběžného vzdělávání.

Zákon nově pracuje s pojmem „**ekosystémové služby lesů**“. Stát má podporovat ekosystémové služby lesů podmíněné prováděním opatření na podporu poutání uhlíku a současně biologické rozmanitosti v lesích. Za tím účelem může stát (MZe, MŽP, MO) od roku 2027 poskytovat platby za ekosystémové služby lesů. Podmínky poskytování platby za ekosystémové služby lesů stanoví vláda nařízením.

V návaznosti na **občanský zákoník** se terminologicky zpřesňuje, že práva a povinnosti vlastníka lesa podle lesního zákona má držitel práva les užívat a požívat za účelem hospodaření v lese, pokud smlouva, na jejímž základě došlo k přenechání lesa k užívání a požívání za účelem hospodaření v lese, výslovně nestanoví jinak. Tato smlouva vyžaduje písemnou formu, jinak je neplatná.

Řada odborných úkolů podle lesního zákona je nově svěřena **Národnímu lesnickému institutu**. Jeho postavení je vymezeno zákonem č. 226/2013 Sb., o dodávání na trh a vývozu dřeva, dřevařských výrobků a některých dalších komodit. Institut se nově stává správním úřadem s celostátní působností podřízeným Ministerstvu zemědělství. Vzniká transformací dřívějšího Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů (přejmenovaného od 1. 1. 2025 na Národní lesnický institut). Institut však na rozdíl od Ústavu již není pouhou odbornou organizací, nýbrž správním úřadem.

Zákon č. 250/2025 Sb., kterým se mění zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, je dostupný [zde](#).

Novela provádějící nařízení proti odlesňování

Ve Sbírce zákonů byla vyhlášena novela několika zákonů, která provádí unijní nařízení proti odlesňování (2023/1115). Novela nabývá účinnosti převážně 1. ledna 2026.

Hlavním novelizovaným zákonem je zákon č. 226/2013 Sb., o uvádění dřeva a dřevařských výrobků na trh. Samotný název tohoto zákona se v návaznosti na širší věcnou působnost nařízení proti odlesňování (vztahuje se kromě dřeva i na skot, kakao, kávu, palmový olej, kaučuk a sóju) mění na „**zákon o dodávání na trh a vývozu dřeva, dřevařských výrobků a některých dalších komodit**“.

Novela má ve vztahu k nařízení proti odlesňování adaptační povahu a především určuje vnitrostátní orgány příslušné k provádění nařízení, vymezuje jejich působnost a pravomoci a upravuje přestupky.

Působnost příslušných orgánů je rozdělena mezi ústřední a jiné správní úřady v závislosti na tom, o jaký relevantní produkt ve vztahu k relevantním komoditám se jedná. Zákon zároveň rozlišuje hlavní, vedlejší a ostatní příslušné orgány s rozdílným rozsahem pravomocí.

Hlavním příslušným orgánem bude **Národní lesnický institut** jako správní úřad s celostátní působností podřízený Ministerstvu zemědělství. Jeho věcná působnost je dána, především jde-li o dřevo ve vztahu k relevantním produktům, kde není dána působnost jiného správního orgánu. Zároveň má i zbytkovou působnost, resp. pravomoci ve vztahu ke všem ostatním relevantním komoditám v případech, kdy není zákonem založena působnost jiného správního orgánu. Institut má pravomoci mj. provádět kontroly, ukládat předběžná a nápravná opatření a projednávat přestupky. Vedle toho zajišťuje metodické vedení při provádění nařízení proti odlesňování, zastupuje Českou republiku v expertních skupinách Komise a zajišťuje výměnu informací a vede centrální evidenci systémů náležité péče. Navíc má plnit také řadu úkolů podle lesního zákona. Institut vzniká transformací dřívějšího Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů (přejmenovaného od 1. 1. 2025 na Národní lesnický institut). Institut však na rozdíl od Ústavu již není pouhou odbornou organizací, nýbrž správním úřadem.

Mezi **vedlejší příslušné orgány** zákon řadí především **Státní zemědělskou a potravinářskou inspekci** (některé relevantní produkty ve vztahu ke skotu, kakau, kávě, palmě olejné a sóje), **Státní veterinární správu** (některé relevantní produkty ve vztahu ke skotu) a **Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský** (některé relevantní produkty ve vztahu k palmě olejné a sóje). Vedlejší příslušné orgány mají pravomoc provádět kontroly, ale nemají pravomoc ukládat předběžná a nápravná opatření a projednávat přestupky. V případě zjištěných nedostatků v rámci kontroly pouze dávají podnět Národnímu lesnickému institutu, který může uložit předběžná nebo nápravná opatření či projednávat přestupky.

Ostatními příslušnými orgány jsou zejména **Česká obchodní inspekce** (některé relevantní produkty ve vztahu k palmě olejné, dřevu a kaučuku), **krajské**

hygienické stanice (některé relevantní produkty ve vztahu ke kakau, kávě, palmě olejné a dřevu) a **Česká inspekce životního prostředí** (některé relevantní produkty ve vztahu ke kaučuku). Ostatní příslušné orgány mají pravomoc nejen provádět kontroly, ale také ukládat předběžná a nápravná opatření a projednávat přestupky. Posouzení, zda pro uvedenou geolokalizaci nedošlo k odlesňování nebo znehodnocování lesa ve smyslu nařízení proti odlesňování, však těmto orgánům poskytuje na požádání Národní lesnický institut, tj. tyto orgány nemusí posouzení provádět samy (to by vyžadovalo zvláštní odborné kapacity).

Ústředními správními úřady na tomto úseku státní správy jsou Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo zdravotnictví a Ministerstvo životního prostředí. Důležitou úlohu ve vztahu k dovozu a vývozu relevantních produktů mají také Generální ředitelství cel a celní úřady.

[Zákon č. 251/2025 Sb., kterým se mění zákon č. 226/2013 Sb., o uvádění dřeva a dřevařských výrobků na trh, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, je dostupný zde.](#)

Dobrovolný standard pro podávání zpráv o udržitelnosti pro malé a střední podniky

Evropská komise přijala dne 30. července 2025 doporučení o dobrovolném standardu pro podávání zpráv o udržitelnosti pro malé a střední podniky.

Směrnice o podávání zpráv o udržitelnosti (2022/2464, CSRD) neukládá žádné povinné požadavky na podávání zpráv o udržitelnosti malým a středním podnikům, jejichž cenné papíry nejsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu v Unii (nekótované malé a střední podniky).

Směrnice ale vyžaduje, aby podniky, na které se vztahují požadavky na podávání zpráv o udržitelnosti („povinné podniky“), podávaly zprávy mj. o **hodnotovém řetězci** v rozsahu nezbytném pro pochopení jejich dopadů, rizik a příležitostí souvisejících s udržitelností. Za tím účelem povinné podniky potřebují některé informace o udržitelnosti od podniků ve svém hodnotovém řetězci, které nutně nemusejí být povinnými podniky. Podávání zpráv o udržitelnosti tak může nepřímo dopadnout i na nekótované malé a střední podniky (potažmo i na mikropodniky) v hodnotovém řetězci povinných podniků.

Vedle toho podávat informace o udržitelnosti mohou mikropodniky a malé a střední podniky potřebovat také za účelem přístupu k financování bankami (úvěrovými institucemi) a investory.

Jelikož existující Evropské standardy pro podávání zpráv o udržitelnosti (ESRS), které jsou závazné pro povinné podniky, by pro účely podávání informací o udržitelnosti mohly představovat pro mikropodniky a nekótované malé a střední podniky nepřiměřenou administrativní zátěž, požádala Evropská komise svůj poradní orgán EFRAG o vytvoření **zjednodušeného standardu pro podávání zpráv o udržitelnosti pro malé a střední podniky** („standard VSME“).

Standard VSME není právně závazný. Evropská komise však doporučuje, aby nekótované malé a střední podniky a mikropodniky, které chtějí dobrovolně podávat zprávy o udržitelnosti, postupovaly v souladu s tímto standardem. Současně doporučuje, aby povinné podniky, finanční instituce, účastníci finančního trhu, pojišťovny a úvěrové instituce pokud možno omezili informace požadované od malých a středních podniků na informace podle standardu VSME. Rovněž členským státům se doporučuje přijmout na vnitrostátní úrovni opatření, aby se v praxi pokud možno omezily požadované informace na informace podle standardu VSME.

[Doporučení Komise \(EU\) 2025/1710 ze dne 30. července 2025 o dobrovolném standardu pro podávání zpráv o udržitelnosti pro malé a střední podniky je dostupné zde.](#)

[Tisková zpráva Evropské komise je dostupná zde.](#)

Interfel: je štítek na ovoci a zelenině obalem?

Ve francouzském právu byl zaveden zákaz umísťovat štítky a visačky přímo na čerstvé ovoce nebo zeleninu, ledaže jsou tyto štítky nebo visačky kompostovatelné v rámci domácího kompostování a jsou zcela nebo zčásti zhotoveny z biologických materiálů.

Francouzské mezioborové sdružení pro čerstvé ovoce a zeleninu Interfel proti tomuto zákazu brojilo. To vyústilo až v předložení žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce Soudnímu dvoru. **Jádrem sporu bylo, jestli jsou štítky nebo visačky obalem** ve smyslu směrnice o obalech a obalových odpadech (94/62/ES). Členské státy totiž nesmějí na svém území bránit uvádění na trh takových obalů, které vyhovují ustanovením směrnice.

Soudní dvůr uzavřel, že štítky a visačky umístěné přímo na ovoce a zeleninu **nejsou ve všech případech obaly** ve smyslu směrnice. Konkrétní posouzení závisí případ od případu. Štítky a visačky mohou být považovány za obaly pouze tehdy,

pokud plní jednu ze tří funkcí obalu ve smyslu směrnice a spadají do jedné ze tří kategorií obalů vyjmenovaných ve směrnici.

Doplňme, že Soudní dvůr posuzoval věc podle směrnice o obalech a obalových odpadech. Nové nařízení o obalech a obalových odpadech (2025/40), které směrnici nahrazuje, zavádí od 12. února 2028 pravidla zčásti podobná těm francouzským. Samolepicí štítky nalepované na ovoce a zeleninu nově budou muset být slučitelné s normou pro kompostování v průmyslově kontrolovaných podmínkách v zařízeních na zpracování biologického odpadu. Rovněž budou muset být slučitelné s normami pro domácí kompostování, pokud tak stanoví členský stát.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 1. srpna 2025, *Interfel*, C-772/24, je dostupný [zde](#).

Voore Mets a Lemeks Põlva: může kácení lesa spadat pod zákazy podle směrnice o ptácích?

Estonský Úřad pro životní prostředí vydal příkazy, jimiž pozastavil kácení v lesích (holou a clonnou seč) prováděné společnostmi Voore Mets a Lemeks Põlva. Příkazy byly vydány na základě ustanovení estonského práva provádějících směrnici o ochraně ptáků (2009/147/ES), konkrétně její čl. 5 písm. a), b) a d), podle něhož mají členské státy k ochraně všech druhů ptáků přirozeně se vyskytujících ve volné přírodě na evropském území zakázat:

- a) úmyslné usmrcování nebo odchyt těchto ptáků jakýmkoli způsobem;
- b) úmyslné ničení nebo poškozování jejich hnízd a vajec nebo odstraňování hnízd;
- d) úmyslné vyrušování těchto ptáků, zejména během rozmnožování a odchovu mláďat, pokud by šlo o vyrušování významné z hlediska cílů této směrnice.

Před estonskými soudy bylo sporné, zdali může kácení, jehož předmětem (cílem) není odchyt či usmrcování ptáků nebo ničení či poškození jejich hnízd nebo vajec, spadat pod výše uvedené zákazy. Zejména vyvstala otázka, zda má být pojem „úmyslnost“ ve smyslu článku 5 vykládán tak, že zahrnuje nejen případy, kdy původce jednání zamýšlel usmrtit či vyrušit ptačího jedince nebo zničit či poškodit jejich hnízda nebo vejce, ale i případy, kdy byl s možností takového usmrcení, vyrušení, zničení nebo poškození alespoň **srozuměn**.

Dále bylo sporné, zda lze na existenci takového srozumění usuzovat i tehdy, pokud se podle vědeckých údajů v lese vyskytuje pouze jeden pár ptáků na hektar nebo pouze druhy ptáků, které nejsou ohrožené.

Soudní dvůr v rámci rozhodování o předběžné otázce dospěl k závěru, že pojem „úmyslnost“ ve směrnici o ochraně ptáků musí být s ohledem na požadavky jednotnosti a soudržnosti unijního právního řádu vykládán **stejně jako ve směrnici o stanovištích** (92/43/EHS). Ve vztahu k ní Soudní dvůr již dříve dovodil, že pro naplnění podmínky úmyslnosti **postačuje**, že původce jednání byl s možností usmrcování, vyrušování nebo zničení **srozuměn** (např. rozsudek ze dne 4. března 2021, *Föreningen Skydda Skogen*, spojené věci C-473/19 a C-474/19, bod 51 odůvodnění). Uplatnění zákazů přitom není omezeno na určité konkrétní druhy ptáků nebo druhy, které jsou na určité úrovni ohroženy nebo jejichž populace vykazuje dlouhodobou klesající tendenci.

Dále Soudní dvůr vyzdvihl rozdíl mezi zákazy podle čl. 5 písm. a) a b) směrnice o ochraně ptáků na straně jedné a podle čl. 5 písm. d) směrnice o ochraně ptáků na straně druhé. Pod zákaz úmyslného vyrušování ptáků [čl. 5 písm. d)] spadají pouze takové rušivé lidské činnosti, které jsou **významné** z hlediska zachování populace dotčených druhů ptáků na uspokojivé úrovni nebo jejího přizpůsobení na uspokojivou úroveň, která odpovídá zejména ekologickým, vědeckým a kulturním požadavkům, přičemž se zohlední hospodářské požadavky a požadavky rekreace. Naproti tomu zákazy podle čl. 5 písm. a) a b) se uplatní **bez takové podmínky významnosti**.

Na rozdíl od čl. 5 písm. d) směrnice o ochraně ptáků tedy čl. 5 písm. a) a b) této směrnice nevylučuje ze své působnosti lidské činnosti, které nevedou k riziku, že budou významné z hlediska cíle zachování populace druhů ptáků na uspokojivé úrovni nebo jejího přivedení na uspokojivou úroveň, takže posouzení dopadu lidské činnosti na úroveň populace dotčených druhů ptáků není relevantní pro účely uplatnění zákazů stanovených v posledně uvedeném ustanovení. Takové posouzení je naproti tomu relevantní v rámci odchylek z těchto zákazů přijímaných na základě článku 9 směrnice o ochraně ptáků

Z toho vyplývá, že úplné nebo částečné kácení v lese může spadat pod zákazy podle čl. 5 písm. a) a b) směrnice o ochraně ptáků, pokud by vedlo k usmrcování ptáků nebo ničení či poškozování jejich hnízd či vajec, a to i když není prokázáno, že na kácené ploše hnízdí jedinci druhů ptáků, které jsou z hlediska ochrany v nepříznivém stavu.

Vedle toho může kácení v lese spadat i pod zákaz úmyslného vyrušování ptáků podle čl. 5 písm. d) směrnice o ochraně ptáků, avšak pouze tehdy, je-li kácení významné z hlediska cíle zachovat populaci dotčených druhů ptáků na uspokojivé úrovni nebo ji přivést na uspokojivou úroveň.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 1. srpna 2025, *Voore Mets a Lemeks Põlva*, C-784/23, je dostupný [zde](#).

Změna Aarhuské úmluvy týkající se účasti veřejnosti na rozhodování o GMO

Dne 27. května 2005 byla v Almaty přijata změna Aarhuské úmluvy (Úmluvy o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí).

Změna zavádí do Aarhuské úmluvy především nový článek 6a a přílohu Ia, které stanovují zvláštní pravidla pro účast veřejnosti na rozhodování o záměrném uvolňování geneticky modifikovaných organismů (GMO) do životního prostředí a jejich uvádění na trh. Tato pravidla se odchyľují od obecných pravidel pro účast veřejnosti obsažených v článku 6 Aarhuské úmluvy.

Změna vstoupila v platnost dne 20. dubna 2025 a tímto dnem vstoupila v platnost i pro Českou republiku.

Doplňme, že právní rámec účasti veřejnosti na rozhodování o GMO je v Evropské unii harmonizovaný a měl by již být se změnou Aarhuské úmluvy v souladu.

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 296/2025 Sb., o přijetí změny Úmluvy o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí, je dostupné [zde](#).

Činnost Společnosti

Přijímání dalších členů

Česká společnost pro právo životního prostředí je otevřena přijímání nových členů.

Členem Společnosti se podle stanov může stát fyzická osoba, která dosáhla věku 18 let, je plně svéprávná a bezúhonná, má vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva získané studiem na vysoké škole v České republice (splnění této podmínky lze prominout) a vykonává činnost přímo nebo nepřímo související s právem životního prostředí.

Získávání nových členů je více než žádoucí. Čím více nás bude, tím více činnosti bude naše Společnost moci vyvíjet. Prosíme pomáhejte nám nacházet nové zájemce o právo životního prostředí a ekologii. Děkujeme.

[Členská přihláška je dostupná zde.](#) Vyplněnou přihlášku lze zaslat e-mailem k rukám předsedy Společnosti, Prof. Damohorského (damohors@prf.cuni.cz).

Tento Zpravodaj je informačním listem České společnosti pro právo životního prostředí pro její členy a sympatizanty.

Vydavatel:

Česká společnost pro právo životního prostředí,

IČO: 708 50 321,

se sídlem náměstí Curieových 901/7, Staré Město, 110 00 Praha 1,

zapsaná ve spolkovém rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, oddíl L, vložka 11036.

Toto číslo připravili:

» Prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc.,

» JUDr. Jakub Kanický.

Příspěvky, informace, zprávy a sdělení jsou vítány. Kontaktní adresa: damohors@prf.cuni.cz.

Uzávěrka dalšího čísla: 30. září 2025.